

Μαδρίτη, 8 Ιουλίου 1997

Σύνοδος Κορυφής ΝΑΤΟ
(1^η μέρα εργασιών)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΥΠΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ Κ. ΣΗΜΙΤΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ (Στη συνέντευξη παρεμβαίνει και ο ΥΠΕΞ κ. Θ. Πάγκαλος)

Κυρίες και κύριοι,

Σήμερα το πρωί συναντήθηκε ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Θ. Πάγκαλος με τον Υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας κ. Τζεμ, μετά από πρωτοβουλία της Υπουργού των Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών κας Μ. Ολμπράιτ.

Από τη συζήτηση που είχαν ο κ. Πάγκαλος και ο κ. Τζεμ προέκυψαν ορισμένες αρχές, οι οποίες θα πρέπει να διέπουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Αυτές οι αρχές καταγράφηκαν σε ένα κείμενο.

Συναντήθηκα μετά με τον Πρόεδρο της Τουρκίας κ. Ντεμιρέλ και επιβεβαιώσαμε και επικυρώσαμε το κείμενο αυτό, το οποίο θα σας διανεμηθεί και του οποίου σας διαβάζω το τμήμα που έχει σχέση με τις αρχές (μετά τα τυπικά): «Οι δύο χώρες θα αναλάβουν προσπάθεια να προωθήσουν διμερείς σχέσεις που θα βασίζονται σε:

- Αμοιβαία δέσμευση για την ειρήνη, την ασφάλεια και τη συνεχή ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας.
- Σεβασμό της κυριαρχίας της κάθε χώρας.
- Σεβασμό των αρχών του Διεθνούς Δικαίου και των Διεθνών Συνθηκών.
- Σεβασμό στα νόμιμα ζωτικά συμφέροντα και ενδιαφέροντα της κάθε χώρας στο Αιγαίο, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για την ασφάλεια και την εθνική κυριαρχία τους.
- Δέσμευση αποφυγής μονομερών ενεργειών στη βάση του αμοιβαίου σεβασμού και της επιθυμίας, ώστε να αποτραπούν συγκρούσεις οφειλόμενες σε παρεξήγηση. Και
- Δέσμευση διευθέτησης των διαφορών τους με ειρηνικά μέσα στη βάση αμοιβαίας συναίνεσης και χωρίς τη χρήση βίας ή την απειλή βίας.»

Αυτό είναι το κείμενο, θα το δείτε, για να μπορέσετε να το εξετάσετε λεπτομερέστερα.

Εγώ θέλω να τονίσω σε σχέση με το κείμενο αυτό τα εξής:

Οι αρχές αυτές εξυπηρετούν τα ελληνικά συμφέροντα. Εξυπηρετούν τις επιδιώξεις τις οποίες έχει η χώρα μας και προάγουν την ειρήνη, τη σταθερότητα και τη συνεργασία στην περιοχή, σύμφωνα με τις πάγιες αρχές τις οποίες ακολουθεί η Κυβέρνησή μας.

Εμείς, η Ελλάδα, επιδιώκουμε την ειρήνη, την ασφάλεια και τη συνεχή ανάπτυξη σχέσεων καλής γειτονίας. Αυτή η πολιτική μας είναι ο καλύτερος τρόπος για να υπερασπίσουμε και να κατοχυρώσουμε τα δικαιώματά μας.

Βάση των σχέσεών μας αποτελούν οι αρχές του Διεθνούς Δικαίου, το Διεθνές Δίκαιο και οι Διεθνείς Συνθήκες. Η όποια επίλυση διαφορών πρέπει να γίνει με ειρηνικά μέσα. Και στο κείμενο αυτό, που σας ανέφερα, λέγεται ρητά ότι πρέπει να υπάρχει «σεβασμός των αρχών του Διεθνούς Δικαίου και των Διεθνών Συνθηκών». Όπως λέγεται και ρητά ότι «δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται βία ή να απειλείται βία». Λέγεται ρητά ότι «επιδίωξη πρέπει να είναι η επίλυση κάθε διαφοράς με ειρηνικά μέσα».

Η Τουρκία, όπως προκύπτει, αναγνωρίζει σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο ότι η χρήση βίας και η απειλή βίας δεν έχουν θέση στις σχέσεις των δύο χωρών. Όπως ενθυμίσθε, η απόσυρση της απειλής πολέμου είχε τεθεί από τη χώρα μας ως βασικό στοιχείο των προϋποθέσεων, που οφείλουν να υπάρχουν, πριν από κάθε απόπειρα βελτίωσης του κλίματος. Αυτό ήταν εκείνο (η απειλή βίας, η απειλή χρήσης βίας) το οποίο σκίαζε τις σχέσεις των δύο χωρών (κοντά στα άλλα), αλλά το κύριο και πιο σημαντικό και το οποίο εμπόδιζε την ανάπτυξη ενός καλού κλίματος. Και τώρα, ρητά, δεσμεύεται και η Τουρκία (όπως κι εμείς βέβαια), γιατί και οι δύο χώρες πρέπει να υπακούουν στις ίδιες αρχές (αλλά για μας ήταν κάτι αυτονόητο), ότι δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσει βία ή να απειλήσει βία στις σχέσεις μας.

Λέγεται, επίσης, στο κείμενο ότι κάθε χώρα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τα νόμιμα και ζωτικά συμφέροντα της άλλης. Και αυτό η Ελλάδα το έχει πράξει επανειλημμένα στο παρελθόν. Όλη η πολιτική μας πάντα είχε ως κριτήριο το να λαμβάνουμε υπόψη και ποια είναι τα συμφέροντα και της Τουρκίας, αλλά και των άλλων χωρών με τις οποίες συνορεύουμε ή με τις οποίες έχουμε σχέσεις. Διότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται μία ισορροπία, η οποία κατοχυρώνει την ειρήνη. Και γιαυτό, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να αποφευχθούν μονομερείς ενέργειες, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε παρεξηγήσεις ή σε αδικαιολόγητες συγκρούσεις. Και αυτό είναι (πέστε ευθέως ή εμμέσως) μία αναφορά στα γεγονότα του Ιανουαρίου του 1996, όπου παρ' ολίγον να υπάρξει σύγκρουση μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας.

Το ερώτημα, ίσως, που τεθεί, είναι: Τι επιτυγχάνεται με αυτό το κείμενο; Πέρα από τη συγκεκριμένη αναφορά στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου, στην εφαρμογή των Διεθνών Συνθηκών, στη μη χρήση βίας ή στην απειλή βίας, στο σεβασμό της κυριαρχίας κάθε χώρας. Επιτυγχάνεται να αναδείξουμε από κοινού (και σημασία έχει αυτό το «από κοινού») ορισμένες αρχές, οι οποίες πρέπει να διέπουν τις σχέσεις των δύο χωρών και θα μπορούν να αποτελέσουν το πλαίσιο και τη βάση για μια συνεργασία. Είναι σαφές ότι οι αρχές αυτές είναι γενικές κατευθύνσεις. Και ως εκ τούτου, βέβαια, επειδή είναι γενικές, δεν επιλύουν συγκεκριμένα προβλήματα ελληνοτουρκικών σχέσεων (τα γνωστά προβλήματα για παράδειγμα ή το γνωστό πρόβλημα της υφαλοκρηπίδας).

Οι αρχές αυτές -όπως τονίστηκε και στις συναντήσεις που είχαμε- είναι γενικές. Δεν δίνουν συγκεκριμένες αναφορές ή λύσεις σε οποιοδήποτε από τα θέματα αυτά.

Η Ελλάδα εξακολουθεί να υποστηρίζει σε όλα τα θέματα την πολιτική της. Εξακολουθεί να υποστηρίζει τη βήμα προς βήμα προσέγγιση των ελληνοτουρκικών ζητημάτων. Και πιστεύει ότι μετά από αυτή τη συνεννόηση, τη συνεργασία, η οποία κατέληξε στην κοινή καταγραφή αρχών, θα υπάρξει μία πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων, η οποία θα είναι πιο θετική στο μέλλον, απ' ό,τι ήταν στο παρελθόν.

Υπάρχει δρόμος ακόμη να διανυθεί. Έχουμε συνείδηση ότι υπάρχουν ακόμη δυσκολίες. Αλλά με αυτή τη συνάντηση ξεκαθαρίσαμε ορισμένα θέματα ή επιβεβαιώσαμε ορισμένες αρχές οι οποίες είναι αναγκαίες για την εξέλιξη, η οποία θα ακολουθήσει.

Οι σχέσεις με την Τουρκία, όπως οι σχέσεις με κάθε άλλη χώρα, είναι σχέσεις οι οποίες απαιτούν συνεχή πρωτοβουλία. Απαιτούν η Ελλάδα να είναι παρούσα, να δείχνει κατευθύνσεις, να προσπαθεί να υπερβαίνει δυσκολίες. Διότι έτσι μόνο θα μπορέσει να κατακτήσει στη διεθνή κοινότητα και απήχηση και σεβασμό.

Πιστεύουμε ότι με τη σημερινή εξέλιξη κάναμε ένα ακόμη βήμα και ένα -θα έλεγα- πολύ πειστικό βήμα, για να δείξουμε ότι εμείς μπορούμε να καθοδηγήσουμε τις εξελίξεις προς ένα πλαίσιο ειρήνης και ασφάλειας στα Βαλκάνια, προς ένα πλαίσιο καλών σχέσεων, φιλικών σχέσεων με όλες τις χώρες. Οτι μπορούμε να καθοδηγήσουμε τις εξελίξεις έτσι, ώστε η Ελλάδα να είναι ισχυρή και παρούσα στην περιοχή.

Αυτά ως προς το σημερινό γεγονός. Προτού κλείσω, θα ήθελα να πω και δύο λέξεις σε σχέση με τη Σύνοδο Κορυφής του ΝΑΤΟ, η οποία εξελίχθηκε πολύ καλά.

Τα όσα ανέφερα πριν, έχουν και κάποια σύνδεση με τα όσα συνέβησαν σήμερα. Διότι, σήμερα, ήταν μία Σύνοδος Κορυφής, η οποία επισημοποίησε, κατά κάποιο τρόπο, το γεγονός ότι πρέπει να αλλάξει και το ΝΑΤΟ μορφή.

Το ΝΑΤΟ ήταν ένας Οργανισμός, ο οποίος είχε «κτισθεί» για να σταθεί απέναντι στη Σοβιετική Ένωση και στο ανατολικό μπλοκ. Ήταν το δέος ή το αντίπαλο δέος προς το λεγόμενο «στρατόπεδο του υπαρκτού σοσιαλισμού». Το «στρατόπεδο» αυτό δεν υπάρχει πια. Το ΝΑΤΟ πρέπει να βρει μία νέα αποστολή.

Ποια είναι η νέα αυτή αποστολή; Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αναζητήσουμε, πρώτα απ' όλα, μία νέα αντίληψη γύρω από τη στρατηγική του ΝΑΤΟ, τους στρατηγικούς στόχους.

Αυτή η νέα αντίληψη βρίσκεται υπό επεξεργασία και ήταν ένα από τα θέματα τα οποία συζητήσαμε. Και υπήρξε συμφωνία ότι χρειάζεται να διαμορφωθεί.

Δεύτερο σημείο ήταν η λεγόμενη «διεύρυνση του ΝΑΤΟ», η εξωτερική προσαρμογή του. Δεν χρειάζεται πια να είναι ένας Οργανισμός, ο οποίος συσπειρώνει ορισμένους. Θα πρέπει να είναι ένας Οργανισμός που διευρύνεται, για να μπορέσει να εξασφαλίσει έτσι καλύτερα την ειρήνη.

Όπως γνωρίζετε, αποφασίστηκε η διεύρυνση του ΝΑΤΟ με τρεις χώρες: Την Ουγγαρία, την Πολωνία και την Τσεχία.

Εμείς, στη συζήτηση, προβάλαμε την ανάγκη να υπάρξει και συμμετοχή των Βαλκανικών χωρών. Γιατί μια που τα Βαλκάνια είναι η κύρια εστία δυσκολιών ή μία πιθανή εστία κρίσης, θα πρέπει στα Βαλκάνια να υπάρχει παρουσία.

Αυτή η άποψη δεν επικράτησε. Αλλά στο κοινό ανακοινωθέν υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά στο ότι μελλοντικά, δηλαδή τα επόμενα χρόνια, πρέπει να εξεταστεί αυτό το ενδεχόμενο και να υπάρξουν και ρυθμίσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Το τρίτο σημείο είναι η εσωτερική αναδιοργάνωση ή προσαρμογή του NATO (δηλαδή, τα νέα Στρατηγεία, ποια θα είναι, πού θα είναι κ.λπ.). Οπως γνωρίζετε, εκεί δεν έχει επέλθει ακόμη συμφωνία, Εγινε μια ανασκόπηση των εξελίξεων. Εμείς δηλώσαμε ότι είμαστε σύμφωνοι με τα όσα έχουν ρυθμιστεί μέχρι σήμερα και ότι θα πρέπει να συνεχίσουμε στην ίδια πορεία.

Και τέλος, χαιρετίσαμε και τις πρωτοβουλίες να υπάρχει μια μεσογειακή συνεργασία. Ολα αυτά, λοιπόν, είναι κάτω από το «αστέρι» ή μέσα στο πλαίσιο συνεργασίας, περισσότερορης προσπάθειας για φιλία, ανάπτυξη, για σχέσεις μεταξύ των χωρών.

Οι συνεννοήσεις που είχαμε σήμερα με την Τουρκία, η συμφωνία μεταξύ του κ. Πάγκαλου και του κ. Τζεμ, η συμφωνία που επικυρώθηκε από τον κ. Ντεμιρέλ και εμένα, εντάσσονται και αυτές σε αυτό το πλαίσιο. Είναι το πλαίσιο της ειρήνης, της επιδίωξης της ειρήνης.

Και θέλω και πάλι να επαναλάβω ότι η Ελλάδα, σε αυτήν την πορεία, μόνον να κερδίσει έχει. Γιατί η Ελλάδα πρέπει, στη μεγάλη ευκαιρία η οποία παρουσιάζεται σήμερα στα Βαλκάνια και στον κόσμο, να αφιερώσει τις δυνάμεις της για μεγαλύτερη παρουσία. Να αφιερώσει τις δυνάμεις της να βοηθήσει την ανάπτυξη άλλων χωρών και κυρίως της Βαλκανικής. Και αυτό θα το πετύχει μόνον εάν μπορεί απερίσπαστη να επιδιώξει αυτό το στόχο. Αυτό και θέλουμε να προωθήσουμε. Είμαι στη διάθεσή σας για ερωτήσεις.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: *Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να ρωτήσω δύο πράγματα. Το ένα είναι αν συμμετείχαν στη συνάντησή σας με τον κ. Ντεμιρέλ και άλλοι. Και το δεύτερο είναι, επειδή μιλήσατε για επόμενες πρωτοβουλίες, ποιες θα είναι αυτές, σε σχέση με την Τουρκία.*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Στη συνάντησή μου με τον κ. Ντεμιρέλ συμμετείχαν μόνον Έλληνες και Τούρκοι. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχαν, εκτός από τον κ. Πάγκαλο, ο κ. Ρέππας, ο κ. Κρανιδιώτης και ο κ. Κλης, ο οποίος είναι ο αρμόδιος διευθυντής του Υπουργείου Εξωτερικών. Επαναλαμβάνω ότι στη συνάντηση ήταν η ελληνική αντιπροσωπεία και η τουρκική αντιπροσωπεία. Η συνάντηση ήταν διμερής. Οσον αφορά για το ποιες άλλες πρωτοβουλίες θα υπάρξουν, πάντοτε θα υπάρχουν πρωτοβουλίες, στο πλαίσιο των διαφόρων επαφών που έχουμε π.χ. στα θέματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και άλλα.

ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: *Σύμφωνο μη επίθεσης υπάρχει περίπτωση να υπογραφεί;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Αυτό το κείμενο είναι στην ουσία ένα Σύμφωνο μη επίθεσης. Δεν παίρνει, θα έλεγα, την τυπική και κάπως πομπώδη μορφή ενός Συμφώνου μη επίθεσης, αλλά αυτό είναι ένα Σύμφωνο φιλίας και συνεργασίας. Είναι μια δήλωση ότι δεν επιτρέπεται χρήση βίας ή απειλή χρήσης βίας και ότι οι δύο χώρες, θα πρέπει να σέβονται η μια την κυριαρχία της άλλης και να συνεργάζονται για τα συμφέροντά τους. Τι παραπάνω στην ουσία;

ΛΙΑΡΕΛΛΗΣ: *Κύριε Πρόεδρε, η αναφορά στο κοινό ανακοινωθέν για το Αιγαίο και το ζωτικό χώρο θα μπορούσε να οδηγήσει την Τουρκία στην ερμηνεία ότι η Ελλάδα δεν θα επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 μίλια;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Πρώτα απ' όλα δεν αναφέρονται πουθενά οι λέξεις «ζωτικός χώρος». Θέλω να το τονίσω αυτό με έμφαση για να μην αρχίσουν κάποιες παρερμηνείες. Θέματα τα οποία δεν αναφέρονται ρητά μέσα στο κείμενο δεν θίγονται, ούτε ρυθμίζονται από το κείμενο αυτό. Δεν υπάρχουν συσχετισμοί των ρυθμίσεων αυτών με άλλα θέματα. Ως εκ τούτου δεν υπάρχει κανένας συσχετισμός, καμία αναφορά στα 12 μίλια ή στα θέματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στο θέμα του Χρηματοδοτικού Πρωτοκόλλου ή στο θέμα της υφαλοκρηπίδας. Δεν συζητήθηκαν αυτά τα θέματα. Δεν αναφέρθηκαν. Θέλω, ακόμη, να τονίσω –επειδή αναφέρατε τα 12 μίλια– ότι τα 12 μίλια, άλλωστε, δεν είναι ελληνο-τουρκικό θέμα. Τα 12 μίλια είναι ένα θέμα ελληνικό, διεθνές, έχει τη διεθνή του πλευρά. Η Ελλάδα θα ασκήσει τα δικαιώματά της όποτε το κρίνει αυτή σκόπιμο. Αυτή είναι η πάγια πολιτική μας.

ΜΠΟΓΙΟΠΟΥΛΟΣ: *Μετά την κοινή αυτή θέση θα έχουμε μια επιτάχυνση διαδικασιών, είτε στο σκέλος της επιτροπής των εμπειρογνομόνων, είτε σε άλλο πολιτικό επίπεδο για τη διερεύνηση επί της ουσίας αυτών των θεμάτων;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων θα συνεχίσει τις εργασίες της. Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων εξετάζει διαδικαστικά θέματα. Δεν μπορώ να σας διαβεβαιώσω, αλλά ούτε να αποκλείσω, σχετικά με μια επιτάχυνση διαδικασιών. Εμείς θεωρούμε ότι με αυτόν τον τρόπο έχουμε θέσει κάποιες αρχές οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν σε όλα αυτά τα θέματα. Θα συνεχίσουμε να προσπαθούμε.

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ: Θέλω να προσθέσω κάτι, διότι τα 12 μίλια δεν μπορεί να είναι μονομερής ενέργεια. Το έχω πει επανειλημμένα και στη Βουλή. Νομίζω, ότι το έχετε ακούσει. Με την έννοια ότι η εφαρμογή μιας ευρύτερης αιγιαλίτιδας ζώνης προφανώς γίνεται – και ιδιαίτερα από μια χώρα με το ναυτικό ρόλο που έχει η Ελλάδα. Γίνεται πάντα σε συνεννόηση με διεθνείς οργανισμούς, το διεθνή οργανισμό των θαλασσιών μεταφορών και μεγάλες χώρες οι οποίες έχουν ναυτιλιακά συμφέροντα στην περιοχή. Δεν μπορεί να είναι μια μονομερής ενέργεια. Καμία χώρα δεν αλλάζει τα καθεστώτα αυτά χωρίς να δημιουργήσει ένα πλαίσιο συνθηκών που θα επιτρέπουν γενικά μια ομαλή εξέλιξη στα θέματα αυτά.

ΚΑΛΟΣΤΥΠΗ: *Κύριε Πρόεδρε, επειδή στο κείμενο αναφέρεται ρητά ότι δεν θα γίνονται μονομερείς κινήσεις που να δημιουργούν παρεξηγήσεις, η πρόσφατη μονομερής κίνηση της Τουρκίας για ενάμιση μήνα «μορατόριουμ» την παίρνει πίσω; Τι θα γίνει;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Δεν έχουν σχέση αυτά με το κείμενο. Τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης είναι ένα θέμα το οποίο υπήρξε αντικείμενο δηλώσεων από τις δύο πλευρές...

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ: Για να αποτραπούν συγκρούσεις. Έτσι; Το «μορατόριουμ» δεν μπορεί να δημιουργήσει συγκρούσεις.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Θέλω να τονίσω ότι το θέμα του «μορατόριουμ» είναι ένα άλλο θέμα. Εκεί έχουμε δηλώσει τη θέση μας. Η Τουρκία δήλωσε τη θέση της. Η Τουρκία έκανε κάποια τακτική κίνηση. Εμείς αποκαλύψαμε, πιστεύω, ότι η κίνησή της είχε τακτικό χαρακτήρα.

ΤΡΟΥΠΙΩΤΗΣ: *Κύριε Πρόεδρε, είπατε ότι η κα Ολμπράιτ είχε την πρωτοβουλία για τη συνάντηση του κ. Πάγκαλου με τον κ. Τζεμ. Αναμένουμε καινούργιες πρωτοβουλίες ή καλές υπηρεσίες από αμερικανικής πλευράς για κάτι άλλο;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Σας είπα πριν, ότι το μέτωπο των επαφών γύρω από θέματα είναι αρκετά μεγάλο. Μπορεί στο ένα σημείο ή στο άλλο, είτε η προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης –χθες η Ολλανδική, σήμερα η Λουξεμβουργιανή ή κάποια άλλη– να έχει κάποια πρωτοβουλία, κάποια σκέψη. Μπορεί να υπάρξει αυτό. Πάντως, αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει τίποτε άλλο σε εξέλιξη.

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ: Θέλω να προσθέσω κάτι για το θέμα αυτό. Η κα Ολμπράιτ εξέφρασε και στις δύο αντιπροσωπείες την ευχή της αμερικανικής κυβέρνησης να υπάρξει θετικό αποτέλεσμα στις συνομιλίες για το Κυπριακό. Και παρεκάλεσε τις δύο κυβερνήσεις να ασκήσουν την επιρροή τους προς αυτή την κατεύθυνση.

***ΠΑΝΤΕΛΑΚΗΣ:** Θα ήθελα να ρωτήσω αν η πρωτοβουλία της κας Ολμπράιτ ήταν σημερινή ή υπήρξε κάποια προεργασία;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Η πρωτοβουλία της κας Ολμπράιτ εκδηλώθηκε χθες το βράδυ. Η πρώτη επαφή για να συναντηθούν σήμερα οι δύο αντιπροσωπείες έγινε χθες το απόγευμα.

Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΣ: Αν θυμάστε, υπάρχει και μια προϊστορία.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Για να μην υπάρχει καμία εντύπωση, γι' αυτό που λέει ο κ. Πάγκαλος, θυμόμαστε ότι όταν επισκεφθήκαμε, τον περασμένο χρόνο, τις ΗΠΑ, μετά τη συζήτηση που είχαμε με τον κ. Κλίντον, οι ΗΠΑ είχαν αναπτύξει κατά καιρούς προσπάθειες, προκειμένου να υπάρξει κάποιο κείμενο, όπου θα αναφέρονται τα θέματα αυτά και ιδίως θα δηλώνει η Τουρκία ότι δεν θα χρησιμοποιήσει βία, δεν θα απειλεί με βία κ.τλ. Οι προσπάθειες αυτές δεν είχαν καταλήξει τότε. Η Τουρκία ήταν ρητά αντίθετη ή υπεξέφευγε. Βέβαια, μ' αυτή την έννοια το σημερινό είναι συνέχεια εκείνου το οποίο είχε γίνει στο παρελθόν. Αλλά, η συγκεκριμένη σημερινή συνάντηση δεν είχε την αίτια της σε κάποιες συνομιλίες, οι οποίες να έγιναν πριν 10 ή 15 ημέρες.

***ΑΡΑΜΠΑΤΖΗΣ:** Κύριε Πρόεδρε, ο κ. Ντεμιρέλ σας κάλεσε να επισκεφθείτε την Τουρκία;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Όχι, δεν με κάλεσε. Θα περάσει καιρός ώσπου να επισκεφθώ την Τουρκία, εκτός εάν υπάρξουν εξελίξεις.

***ΔΕΛΑΣΤΙΚ:** Κύριε Πρόεδρε, την παράγραφο τη σχετική με τη μη χρήση βίας ή απειλής χρήσης βίας, την ερμηνεύετε ως χαλάρωση της τουρκικής στάσης στο θέμα του «casus belli» ή ως...*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Είναι άρνηση, είναι η άρση του «casus belli». Ο κ. Ντεμιρέλ, πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας και πρόεδρος του Συμβουλίου Ασφαλείας της Τουρκίας, επικυρώνει ότι δεν θα γίνεται χρήση βίας ή απειλή χρήσης βίας.

***ΜΠΟΓΙΟΠΟΥΛΟΣ:** Διευκρινιστικά επ' αυτού, κ. Πρόεδρε: συνεπώς, τεκμαίρεται ότι κατά την ελληνική πλευρά η άρση του «casus belli» συνιστά αποδοχή από την Τουρκία του δικαιώματος επέκτασης των χωρικών μας υδάτων;*

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Σας είπα πριν ότι δεν πρέπει να συσχετίζετε τίποτε το οποίο γράφεται μέσα σ' αυτό το χαρτί με τα άλλα θέματα. Λοιπόν, μην αρχίσουμε να το συσχετί-

ζουμε εμείς, διότι αν το συσχετίσουμε εμείς, θα αρχίσουν να το συσχετίζουν και οι άλλοι.

ΚΑΡΑΜΠΑΣΗΣ: Κύριε Πρόεδρε. Θα ήθελα μια εξήγησή σας: Επειδή εμφανίστηκε η τουρκική Κυβέρνηση –όπως προκύπτει και από το κείμενο που έχετε συμφωνήσει– να έχει υποχωρήσει σε πολλά από τα μέχρι σήμερα σημεία της πολιτικής της, πώς εκτιμάτε πού έχει φθάσει...

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: Πρώτα απ' όλα, θέλω να διαπιστώσω το εξής: Υπάρχει μια πολύ μεγάλη αλλαγή κλίματος από τις αρχές του 1996 μέχρι σήμερα. Μια πολύ μεγάλη αλλαγή κλίματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο διεθνή χώρο.

Αυτή η αλλαγή κλίματος οφείλεται στη συνεχή παρουσία και στις πρωτοβουλίες της Ελληνικής Κυβέρνησης.

Θέλω να επαναλάβω ότι έχουμε επισκεφθεί, σχεδόν, όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε διμερείς επαφές εκθέσαμε τα θέματα αυτά και παρουσιάσαμε τις θέσεις και τα επιχειρήματά μας. Έχουμε επίσης επισκεφθεί και πάρα πολλές άλλες χώρες και τις ΗΠΑ, βέβαια, επανειλημμένα, όπου παρουσιάσαμε τις θέσεις μας και τα επιχειρήματά μας.

Όλες αυτές οι κινήσεις μάς δημιούργησαν μια πεποίθηση ότι δεν πρόκειται για μια διαφορά, η οποία οφείλεται σε μικροαντιλήψεις, σε φτωχούς εθνικισμούς, σε μικρόπνοη αντίληψη, αλλά ότι εδώ πρόκειται για μια διαφορά, η οποία οφείλεται στο ότι δεν έχουν εφαρμογή οι διεθνείς συνθήκες και οι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Οτι υπάρχει ένταση η οποία έχει σημασία και την οποία πρέπει να προσέξουν. Λοιπόν, αυτό το κλίμα επηρεάζει. Και πιστεύω ότι επηρέασε και την Τουρκία.

Είχαμε πει, πριν από καιρό, ότι αυτή είναι μια στιγμή, όπου τα πράγματα βρίσκονται σε ροή, σε εξέλιξη. Η Τουρκία έχει συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οποίες δεν λειτουργούν. Και δεν λειτουργούν μόνον επειδή εμείς έχουμε αντιρροήσεις. Δεν λειτουργούν επειδή και άλλα προβλήματα βαρύνουν αυτή τη σχέση. Για παράδειγμα, το θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βρίσκονται σε εξέλιξη θέματα στα Βαλκάνια. Εμείς είχαμε παρουσία στην Αλβανία, στο όλο Αλβανικό, και σημαντική. Είχαμε παρουσία και στη Βουλγαρία. Έχουμε παρουσία και στη Βοσνία.

Οι ΗΠΑ –αυτό φαίνεται, ίσως, απίστευτο ή φαινόταν απίστευτο άλλοτε, αλλά είναι αλήθεια– και στις πρωτοβουλίες που παίρνουν στα Βαλκάνια ρωτούν και τη δική μας άποψη και ποια θα μπορούσε να είναι η δική μας συμβολή. Αυτό σημαίνει ότι οι ΗΠΑ θέλουν στην περιοχή μια πολιτική ειρήνης, συνεργασίας. Και εμείς είμαστε ένα κεντρικό στοιχείο αυτής της πολιτικής. Αυτό πετύχαμε. Και αυτό που συμφωνήθηκε σήμερα, είναι το αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας και της παρουσίας μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.